

4. Práce a mzdy

Zaměstnanost žen v Libereckém kraji je relativně vysoká, což dokládá ukazatel míry ekonomické aktivity žen ve věku 15 a více let, který v roce 2006 činil 49,6 %. Ekonomická aktivita mužů dosáhla 69,3 %. V souboru všech ekonomicky aktivních osob v kraji představují ženy 43,4 %. Obecně platí, že nezaměstnanost žen je vyšší než nezaměstnanost mužů – obecná míra nezaměstnanosti žen (vyjádřena podle metodiky ILO) tak v roce 2006 činila 9,98 %, zatímco u mužů její hodnota nedosahovala ani 6 %.

Nejvyšší absolutní počet žen i mužů v Libereckém kraji byl v pozici zaměstnance (75,6 tis. žen a 89,2 tis. mužů). Muži pak mnohem častěji pracovali na vlastní účet (19,8 tis., u žen tento počet dosahuje 5,5 tis.) nebo byli v postavení zaměstnavatele (5,4 tis., u žen počet dosahoval 1,9 tis.). Ženy na rozdíl od mužů naopak působily jako pomáhající rodinní příslušníci (1,0 tis.). Druhé nebo další zaměstnání mělo v roce 2006 více než 4 tis. obyvatel kraje – ve větší míře se jednalo o muže (2,2 tis.) než ženy (1,8 tis.).

Průměrný týdenní počet obvykle odpracovaných hodin činil v případě žen 39,0 hodin a v případě mužů 42,7 hodin. V rámci plné pracovní doby pak ženy odpracovaly v průměru 40,3 hodin a muži 42,9 hodin týdně. Průměrný počet odpracovaných hodin při zkrácené pracovní době byl mezi pohlavími vyrovnaný – u žen to bylo 23,7 hodin a u mužů 23,5 hodin týdně.

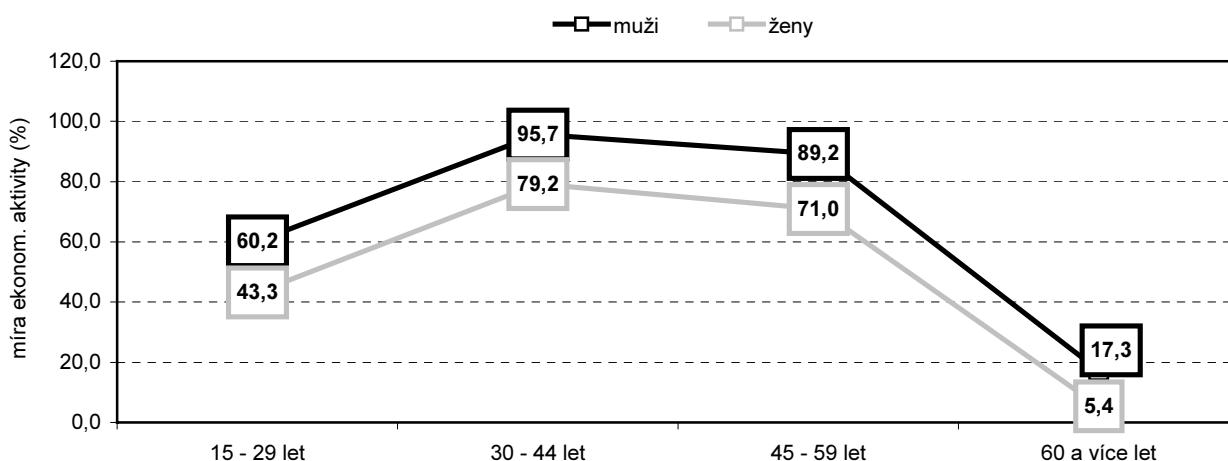
Tab. 16 Základní ukazatele ekonomické aktivity v České republice a v Libereckém kraji v roce 2006

Zdroj: VŠPS

	Česká republika			Liberecký kraj		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Míra ekonomické aktivity (%)	59,3	68,6	50,5	59,1	69,3	49,6
Ekonomicky aktivní (tis. osob)	5 199,4	2 911,0	2 288,4	215,3	121,9	93,4
v tom:						
zaměstnaní	4 828,1	2 741,9	2 086,1	198,8	114,7	84,1
nezaměstnaní	371,3	169,1	202,2	16,5	7,2	9,3
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	7,14	5,81	8,84	7,68	5,91	9,98
Průměrný týdenní počet obvykle odprac. hodin	41,7	43,4	39,5	41,1	42,7	39,0
plná pracovní doba	42,7	43,9	41,0	41,9	42,9	40,3
zkrácená pracovní doba	22,9	21,9	23,3	23,7	23,5	23,7
Osoby s jediným (hlavním) zaměstnáním (tis. osob)	4 828,1	2 741,9	2 086,1	198,8	114,7	84,1
z toho:						
zaměstnanci	4 032,0	2 177,1	1 854,9	164,9	89,2	75,6
zaměstnavatelé	195,9	149,7	46,1	7,3	5,4	1,9
pracující na vlastní účet	550,8	396,8	154,0	25,3	19,8	5,5
členové produkčních družstev	16,3	11,5	4,8	-	-	-
pomáhající rodinní příslušníci	32,5	6,0	26,4	1,4	-	1,0
Osoby s druhým zaměstnáním (tis. osob)	103,6	59,7	43,9	4,1	2,2	1,8

Graf 35 Míra ekonomické aktivity v Libereckém kraji podle věkových skupin a pohlaví v roce 2006

Zdroj: VŠPS

Nejvyšší míru ekonomické aktivity vykazují obě pohlaví ve věku 30 – 44 let a dále také v kategorii 45 – 59 let s tím, že po 45. roce života ekonomická aktivita žen i mužů logicky postupně klesá.

Pětice odvětví národního hospodářství, ve kterých byli v roce 2006 nejčastěji zaměstnáni muži:

1. zpracovatelský průmysl (45,4 % všech zaměstnaných mužů),
2. stavebnictví (13,4 %),
3. doprava, skladování a spoje (7,5 %),
4. obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (6,4 %),
5. veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení (6,0 %).

Pořadí odvětví v případě žen:

1. zpracovatelský průmysl, kde pracovalo 40,6 % všech zaměstnaných žen,
2. obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží (13,6 %),
3. vzdělávání (11,5 %),
4. zdravotnictví a sociální péče, veterinární činnosti (9,0 %) a
5. veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení (5,6 %).

Tab. 17 Zaměstnaní v národním hospodářství podle odvětví ekonomické činnosti a pohlaví v České republice a v Libereckém kraji v roce 2006

Zdroj: VŠPS

	OKEČ	Česká republika			Liberecký kraj		
		celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Zaměstnaní v NH celkem (tis. osob)		4 828,1	2 741,9	2 086,1	198,8	114,7	84,1
v tom (%):							
zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov	A+B	3,8	4,5	2,8	2,4	3,2	1,3
těžba nerostných surovin	C	1,1	1,7	0,4	0,7	1,1	0,2
zpracovatelský průmysl	D	28,2	31,2	24,3	43,4	45,4	40,6
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	E	1,6	2,2	0,8	1,2	1,7	0,6
stavebnictví	F	9,0	14,7	1,6	8,0	13,4	0,7
obchod, opr. motor. vozidel a spotřebního zboží	G	12,7	10,4	15,7	9,5	6,4	13,6
ubytování a stravování	H	3,9	3,1	4,9	3,0	2,4	3,8
doprava, skladování a spoje	I	7,5	9,5	4,9	5,8	7,5	3,4
finanční zprostředkování	J	1,9	1,2	2,8	1,8	1,3	2,4
nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	K	6,7	6,7	6,5	4,8	5,0	4,6
veřejná správa a obrana, povinné soc. zabezp.	L	6,7	6,2	7,4	5,8	6,0	5,6
vzdělávání	M	6,0	2,7	10,3	5,9	1,8	11,5
zdravotní a sociální péče, veterin. činnosti	N	6,8	2,4	12,7	4,9	1,8	9,0
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	O	4,0	3,4	4,8	2,6	2,5	2,7
činnosti domácností	P	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,0
extraterritoriální organizace a instituce	Q	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0
nezjištěno	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Ve srovnání s průměrem České republiky je Liberecký kraj výrazně nadprůměrný v podílu osob zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu, což je do značné míry ovlivněno zejména tradičním průmyslovým rázem libereckého regionu. V rámci celé České republiky totiž ve zpracovatelském průmyslu pracuje pouze 31,2 % mužů a 24,3 % žen.

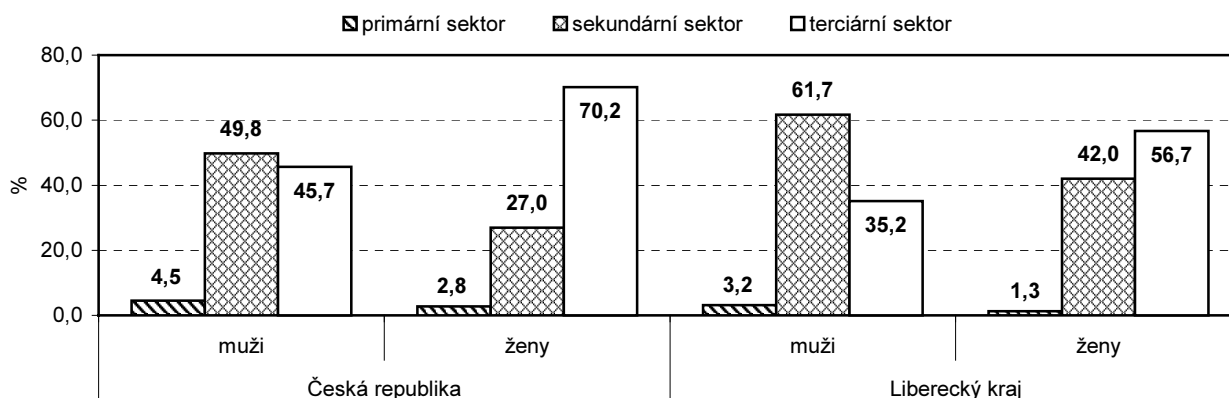
Z uvedených údajů vyplývá, že muži v Libereckém kraji jsou nejčastěji zaměstnáni v sekundárním sektoru (61,7 % zaměstnaných mužů), zatímco ženy obvykle zastávají pracovní pozice v rámci sféry služeb, tj. terciárního sektoru (56,7 %). Oproti průměru České republiky je však podíl mužů i žen zaměstnaných v sekundární sféře Libereckého kraje výrazně nadprůměrný, a to na úkor zaměstnanosti v terciární sféře, která naopak, ve srovnání s průměrem ČR, vykazuje velmi podprůměrné hodnoty.

Na základě rozmístění zaměstnaných osob v členění podle hlavních tříd klasifikace zaměstnání KZAM je možné konstatovat, že struktura zaměstnanosti žen v tomto pojetí vykazuje určitou vyšší míru diverzifikace, než je tomu v případě mužů.

Více než 50 % zaměstnaných mužů bylo v roce 2006 z hlediska klasifikace zaměstnání zařazeno do 7. třídy – řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (31,2 %) a 8. třídy – obsluha strojů a zařízení (22,2 %). Z dalších kategorií pak muži pracují nejčastěji jako techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci (3. třída KZAM, 13,4 %), 11,8 % mužů spadalo do 1. třídy KZAM, tj. zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci. Mezi vědecké a odborné duševní pracovníky (2. třída KZAM) patřilo 6,6 % zaměstnaných mužů.

Graf 36 Zaměstnaní v národním hospodářství podle ekonomických sektorů a pohlaví v České republice a v Libereckém kraji v roce 2006

Zdroj: VŠPS

Téměř 24 % zaměstnaných žen v roce 2006 pracovalo v zaměstnáních spadajících do 3. třídy klasifikace KZAM, tj. jednalo se o technické, zdravotnické a pedagogické pracovníky. Druhou nejvíce zastoupenou kategorií byla 8. třída KZAM (obsluha strojů a zařízení), kde pracovalo 15,5 % žen. Jako provozní pracovníci ve službách a obchodě (5. třída KZAM) působilo 12,2 % zaměstnaných žen, 11,3 % bylo zařazeno do 4. třídy, tj. nižší administrativní pracovníci (úředníci) a 10,9 % patřilo do 2. třídy KZAM (vědeckí a odborní duševní pracovníci). Shodně 10,3 % zaměstnaných žen pak spadalo do 7. (řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři) a 9. třídy KZAM (pomocní a nekvalifikovaní pracovníci).

Tab. 18 Zaměstnaní v národním hospodářství podle hlavních tříd klasifikace zaměstnání (KZAM) a pohlaví v České republice a v Libereckém kraji v roce 2006

Zdroj: VŠPS

	Třída KZAM	Česká republika			Liberecký kraj		
		celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Zaměstnaní v NH celkem		4 828,1	2 741,9	2 086,1	198,8	114,7	84,1
z toho (%):							
zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	1	6,6	8,3	4,4	8,7	11,8	4,6
vědeckí a odborní duševní pracovníci	2	10,8	9,4	12,5	8,4	6,6	10,9
techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech	3	21,9	17,8	27,3	17,8	13,4	23,9
nižší administrativní pracovníci (úředníci)	4	7,0	3,1	12,2	6,7	3,3	11,3
provozní pracovníci ve službách a obchodě	5	12,1	7,2	18,5	8,1	5,2	12,2
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech ¹⁾	6	1,5	1,6	1,4	1,0	1,2	0,8
řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři ¹⁾	7	18,2	28,2	5,1	22,4	31,2	10,3
obsluha strojů a zařízení	8	14,3	18,8	8,4	19,4	22,2	15,5
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	9	7,3	5,2	10,0	7,1	4,7	10,3

¹⁾ kromě obsluhy strojů a zařízení

Ve vzdělanostní struktuře ekonomicky aktivní části mužské populace Libereckého kraje v roce 2006 převažovaly z 55,6 % osoby se středním vzděláním bez maturity. Pouze základní vzdělání mělo 8,6 % ekonomicky aktivních mužů a naopak 10,0 % mužů vykázalo vysokoškolský stupeň vzdělání. Mezi ekonomicky neaktivními muži pak opět převažovaly osoby se středním vzděláním bez maturity (36,9 %), které s nepatrným odstupem následovaly osoby se základním vzděláním (34,6 %). Vysokoškolské vzdělání mělo pouze 5,0 % ekonomicky neaktivních mužů.

Na rozdíl od mužů uvedla převážná část ekonomicky aktivních žen jako nejvyšší dosažený stupeň vzdělání střední vzdělání s maturitou (40,3 %). Střední vzdělání bez maturity pak mělo 37,8 % ekonomicky aktivních žen. Více než 12 % žen (tj. více než ekonomicky aktivních mužů) vykázalo pouze základní vzdělání a 9,3 %, tj. méně než v případě mužů, absolvovalo vysokou školu. Struktura zaměstnaných ekonomicky aktivních žen byla obdobná. Určitá změna struktury nastala u nezaměstnaných ekonomicky aktivních žen, když většina z nich měla střední vzdělání bez maturity (44,6 %). Ekonomicky neaktivní ženy měly nejčastěji základní vzdělání (40,2 %). Vysokoškolské vzdělání pak uvedlo pouze 4,5 % ekonomicky neaktivních žen.

Tab. 19 Vzdělání populace České republiky a Libereckého kraje podle ekonomického postavení a pohlaví v roce 2006^{*)}

Zdroj: VŠPS

	Česká republika			Liberecký kraj		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Ekonomicky aktivní obyvatelé (pracovní síla)	5 199,4	2 911,0	2 288,4	215,3	121,9	93,4
z toho podle vzdělání (%):						
základní	7,2	5,4	9,5	10,3	8,6	12,5
střední bez maturity	42,2	49,0	33,5	47,9	55,6	37,8
střední s maturitou	36,4	30,8	43,5	32,1	25,8	40,3
vysokoškolské	14,2	14,8	13,4	9,7	10,0	9,3
v tom:						
zaměstnaní	4 828,1	2 741,9	2 086,1	198,8	114,7	84,1
z toho podle vzdělání (%):						
základní	5,9	4,2	8,0	8,4	6,9	10,4
střední bez maturity	41,9	48,9	32,8	48,0	56,1	37,0
střední s maturitou	37,3	31,6	44,8	33,3	26,6	42,5
vysokoškolské	14,9	15,3	14,3	10,2	10,4	10,0
nezaměstnaní	371,3	169,1	202,2	16,5	7,2	9,3
z toho podle vzdělání (%):						
základní	24,7	24,4	25,0	33,6	36,9	31,2
střední bez maturity	45,8	51,7	40,8	45,6	46,9	44,6
střední s maturitou	24,7	18,4	30,0	17,1	12,0	21,1
vysokoškolské	4,8	5,5	4,1	3,7	4,3	3,2
Ekonomicky neaktivní obyvatelé	3 574,0	1 335,5	2 238,6	149,0	54,0	95,0
z toho podle vzdělání (%):						
základní	36,7	32,2	39,3	38,2	34,6	40,2
střední bez maturity	29,9	34,9	26,9	32,5	36,9	30,0
střední s maturitou	27,0	24,8	28,3	24,5	23,5	25,1
vysokoškolské	6,1	7,6	5,2	4,7	5,0	4,5

^{*)} ve struktuře vzdělání nejsou uvedeny osoby bez vzdělání

Graf 37 Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle krajů a pohlaví v roce 2006

Z výsledků strukturální statistiky mezd vyplývá všeobecně známá skutečnost, že ženy vydělávají méně než muži. Průměrná hrubá měsíční mzda zjištěná v roce 2006 dosáhla v Libereckém kraji celkem 20 645 Kč, což pro kraj znamená 9. pozici na žebříčku mezikrajského srovnání. Muži pak pobírali průměrnou mzdu ve výši 22 473 Kč měsíčně, ženy si v průměru vydělaly o 4 415 Kč méně, tj. 18 058 Kč.

Lepší vypovídací schopnost o skutečné mzdové úrovni v konkrétní kategorii než aritmetický průměr poskytuje medián. Medián totiž prezentuje mzdu prostředního zaměstnance v rozdělení mezd, zatímco aritmetický průměr pouze říká, kolik mzdových prostředků připadá na jednoho zaměstnance. Celkový medián mezd v Libereckém kraji v roce 2006 činil 18 622 Kč (7. místo v mezikrajském srovnání). Mzdový medián mužů dosáhl 19 880 Kč a žen 17 277 Kč.

Mzda žen tak dosahovala 80,4 % mzdy mužů v případě průměrné mzdy a 86,9 % v případě mediánu mezd. Průměrná placená doba žen (171 hod./měsíc) se však od mužské lišila pouze o 3,9 hodin za měsíc.

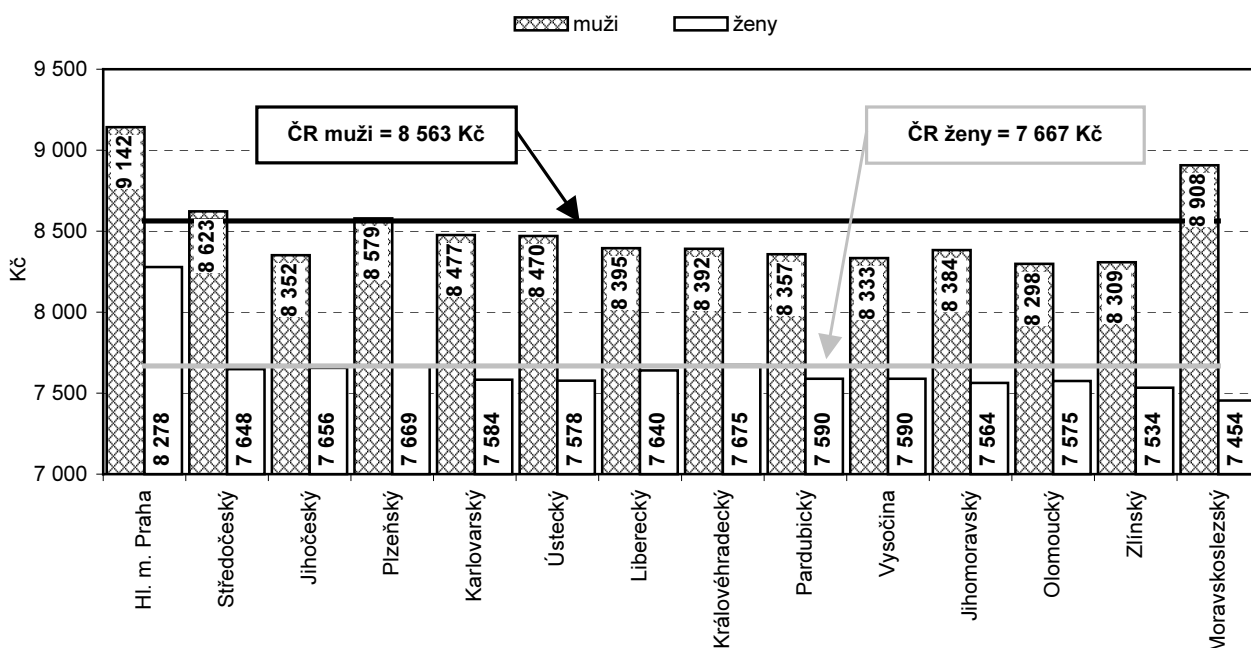
Tab. 20 Podíly zaměstnanců, placený čas a hrubé měsíční mzdy podle pohlaví a krajů v roce 2006

	Podíly zaměstnanců (%)			Placený čas (hod./měs.)			Průměrná mzda (Kč)			Medián mezd (Kč)		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Hl. m. Praha	18,87	10,86	8,01	174,0	175,1	172,7	31 173	35 115	25 827	24 941	27 494	22 088
Středočeský	10,08	6,03	4,05	174,5	175,7	172,7	22 811	25 302	19 110	20 086	21 762	17 516
Jihočeský	5,59	3,15	2,44	174,4	176,4	172,0	20 070	22 303	17 192	17 950	19 513	15 932
Plzeňský	5,21	2,95	2,26	174,9	176,6	172,7	21 719	24 067	18 646	19 555	21 270	17 217
Karlovarský	2,61	1,49	1,12	172,0	172,8	171,0	20 778	23 196	17 549	18 025	19 925	16 046
Ústecký	6,75	3,92	2,83	173,8	175,2	171,7	21 399	23 752	18 139	18 947	20 502	16 488
Liberecký	3,81	2,23	1,58	173,3	174,9	171,0	20 645	22 473	18 058	18 622	19 880	17 277
Královéhradecký	5,02	2,66	2,36	173,9	175,0	172,6	20 087	22 338	17 545	17 912	19 539	16 393
Pardubický	4,76	2,71	2,04	174,3	176,3	171,7	19 943	21 976	17 245	17 620	18 778	15 861
Vysočina	4,70	2,73	1,98	174,6	176,7	171,8	19 988	22 386	16 681	17 971	19 578	15 486
Jihomoravský	10,99	6,30	4,69	174,6	176,4	172,1	21 583	24 156	18 130	18 628	20 238	16 423
Olomoucký	5,56	3,28	2,28	174,1	175,9	171,5	20 923	23 173	17 696	18 518	20 000	16 344
Zlínský	5,55	3,18	2,36	174,5	175,8	172,8	20 220	22 630	16 971	17 909	19 617	15 498
Moravskoslezský	10,51	6,12	4,39	171,6	172,3	170,5	20 811	22 978	17 794	18 933	20 577	16 632

V roce 2006 bylo v Libereckém kraji celkem 110 148 příjemců důchodů, z toho 62,3 % z nich tvořily ženy. Jak v případě žen, tak v případě mužů, se jednalo především o příjemce starobních důchodů (58,5 % mužů-důchodců a 48,0 % žen-důchodkyň). Ženy pak byly častými příjemci důchodů vdovských (34,0 %), naopak vdovecký důchod pobíralo pouze 9,0 % mužů.

S výší důchodu z hlediska pohlaví je to stejné jako v případě průměrných mezd, tj. důchod mužů je vyšší než důchod žen. V úhrnu tak muži v roce 2006 v průměru měsíčně pobírali 8 395 Kč a ženy 7 640 Kč. Z toho průměrný plný starobní důchod mužů činil 8 984 Kč a žen 7 472 Kč a poměrný starobní důchod pak 5 178 Kč, resp. 4 873 Kč. Vdovský důchod pak v roce 2006 dosahoval 8 737 Kč a vdovecký 9 488 Kč.

Graf 38 Průměrné výše důchodů podle krajů k 31. 12. 2006

Tab. 21 Příjemci důchodů a průměrná výše důchodů v Libereckém kraji (stav k 31. 12.)

	2002	2003	2004	2005	2006
Příjemci důchodu celkem	103 346	104 504	106 522	107 962	110 148
v tom:					
muži	38 281	38 800	39 810	40 512	41 508
ženy	65 065	65 704	66 712	67 450	68 640
z toho důchodů:					
starobních (plných i poměrných)	52 146	52 661	54 162	55 365	57 189
v tom:					
muži	22 318	22 368	22 947	23 460	24 273
ženy	29 828	30 293	31 215	31 905	32 916
vdovských ¹⁾	23 739	26 613	23 484	23 343	23 324
vdoveckých ¹⁾	3 583	3 658	3 717	3 734	3 747
Průměrná výše důchodu celkem (Kč)	6 623	6 849	7 032	7 485	7 924
v tom:					
muži	6 980	7 224	7 433	7 931	8 395
ženy	6 413	6 628	6 793	7 218	7 640
z toho výše důchodů:					
starobních plných	6 757	6 998	7 202	7 676	8 114
v tom:					
muži	7 442	7 726	7 968	8 499	8 984
ženy	6 243	6 460	6 637	7 069	7 472
starobních poměrných	4 460	4 534	4 484	4 675	4 909
v tom:					
muži	4 623	4 755	4 555	4 820	5 178
ženy	4 439	4 500	4 476	4 657	4 873
vdovských kombinovaných	7 540	7 816	7 739	8 215	8 737
vdovských sólo	4 651	4 731			
vdoveckých kombinovaných	8 311	8 637	8 409	8 944	9 488
vdoveckých sólo	3 638	3 788			

¹⁾ včetně kombinovaných

Z hlediska struktury důchodů je patrné, že většina mužů v Libereckém kraji v roce 2006 průměrně měsíčně pobírala důchod ve výši 8 000 – 9 999 Kč (60,8 % mužů-důchodců). Nejčastější částka průměrného měsíčního příjmu žen-důchodkyň se pak pohybovala v rozmezí 7 000 – 7 999 Kč (40,3 %).

Graf 39 Struktura příjemců důchodů podle jeho výše a pohlaví v Libereckém kraji v roce 2006 (stav k 31. 12.)

